

KASPARS ZAVIĻEISKIS

pilnīgs Šahs

Z ZVAIGZNE

821.174-31
Za 923

Grāmata izdota ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu.

Vāka un iekšlapu noformējumam izmantota
Aivara Vilipsōna grafika “Meitene”

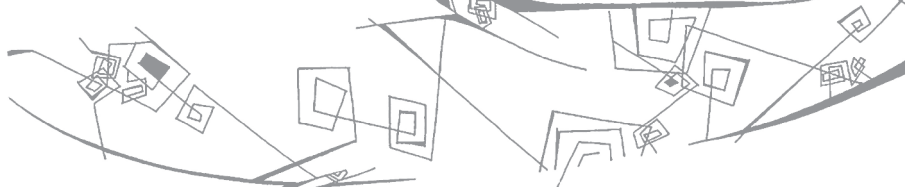
Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Kaspars Zaviļeiskis, 2020

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2020

ISBN 978-9934-0-8747-9

*Visi šajā garstāstā iekļautie tēli ir izdomāti.
Jebkādas iespējamās sakritības ir nejaušas.
Un vispār ir apreibinoši neveselīgi glaimot
sev tik ļoti, lai apgalvotu pretējo.*

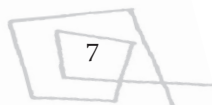

e2-e4

Nebija jau baigi, kur iet. “Pulkvedis” bija apnicis ar saviem treknajiem prusakiem, mūžam vecajā “Makšeinā” viss oda pēc negausīgi dāsni izlaistīta ginesa. Un uz ielas ilgi didīties nebija ne mazākās vēlmes. Vējš no slapjā bruģa aizdzina pat tos divus ārzemniekus, kuri mēģināja kartē atrast Kaļķu ielu. Neviena normāls ārvalstnieks nespēja izrunāt ne “ļ”, ne “ķ” burtu, tādēļ nācās vien bāzt degunu tai nejēdzīgajā kartē un tikt galā pašiem. Vietējie izskatījās kaut kādi bīstami un savieba seju sāpīgā grimasē, kad tiem pateica *excuse me*¹, kur nu vēl *where can I find Kalku street*². Un visiem jau arī bija pie pakaļas tie ārzemnieki. Baigā vajadzība, saproties. Šamējie interesēja ja nu vienīgi bārmeņus un prostitūtas. Pirmie vismaz to godīgi atzina un labprāt pievāca itin prāvo pārpalikumu dzeramnaudā. Otrās, pirmkārt, nevēlējās sevi atzīt par prostitūtām, otrkārt, bija vienkārši izbalinātas tizlenes, kuras gatavas atdoties katram britu santehniķim par pāris martini kokteiļiem.

¹ Atvainojiet! (*Angļu val., šeit un turpmāk aut. piez.*)

² Kur atrodas Kaļķu iela? (*Angļu val.*)

Jā, un vēl bija didžeji. Dīvaina šlaka, kas vazājās pa visādiem dieva nepieņemtiem vecpilsētas pagrabiem un arī šad tad iebāza kaut ko kabatā no britu jefiņu bezjēgā izmestajām dzeramnaudām. Īpaši labi šajā jomā veicās tiem popstāriem trīsstāvu “Spalvās”. Tieši pāri ielai bija britu pabs, un nav grūti iedomāties, uz kuriem tāds svešā pilsētā alu sastrēbies santehniķis vai slotaskāta menedžeris sadomāja doties, ieraugot uz bruģainās ielas garkājainas blondīnes, kuru ekstremitātes ļodzījās augstpapēdenēs pie skaļi dunoša pagraba.

Bet šovakar par šito visu domāt bija galīgi garām. Visa šī sasodītā diena bija galīgi garām. Bija notracinājušas dikti jau nu foršās tupeles, nopirktas Siguldas humpalās. Tādas milzīgas, melnas ādinieces ar vēl kosmosīgāku sudrabkrāsas sprādzi šķērsām pāri. Traks varēja palikt, kādus tik brīnumus brīžiem tajos sekundhēnos nevarēja ieraudzīt. Šie brīnumi kā tāds *VSOP* “Makšeina” pagraba bārā tajās humpalās stāvēja pašā augšējā plauktā pa vidu. Tusnīgajai lupatu pārdevējai pat nācās iet uz noliktavu pēc ārprātīgi sarežģīti saliekamām trepēm, lai uzsvemtos augšā pēc tiem apputējušajiem brīnumiem, ko neviens normāls cilvēks mazpilsētā nespēja iedomāties sev kājās. Es spēju. Un joprojām ar šiem brīnumiem vazājos nu jau pa Rīgas vecpilsētas bruģi. Tie sen bija zaudējuši savu *VSOP* spozmi, un zole pat laida cauri ūdeni, kas šajā situācijā nu galīgi nebija OK.

Biju pat pamanījis ar savām smalkajām tupelēm aizdoties uz *Placebo* koncertu Varšavā. Idiotiskākais tajā visā bija situācija uz Lietuvas–Polijas robežas.

Pa Eiropu bija izplatījies kaut kāds fantastiski efektīvs cūku mēris, tad nu visādi burlaki uz valstu robežām sadomāja dažādas nejdzības. Poļi jau ne pirmo reizi izcēlās ar īpašu ekstravaganci un visiem robežšķērsotājiem lika rausties ārā no silti ērtajiem braucamriku beņķiem, lai draudzīgā solī pavazātos pa... hlorūdēns pelķi. Tā nu es arī, totāli samiegoties un mazliet paģiraini drebošs, šļūcu ārā no autobusa, lai ar savu cauro kurpi iekāptu nolāpītā hlorā. Bezgala patīkamas atmiņas. Bet koncerts bija labs. Klubā *Stodola*, kas vismaz garantēja kārtīgu rokenrolu un apkārt krūšturos lēkājošas meitenes, nevis to lielās skatuves stroboskopgarlaicību, ko vēlāk varēja apskatīt Ķīpsalas hallē.

Taču *Placebo* man šovakar diez ko neturējās prātā. Bija jāsaprot, kur ar to savu saldējoši cauro *VSOP* kājās vispār doties. Braukt mājās uz smirdīgo Purvciemu negribējās nu vispār. Doties ciemos pie mistera Fiksā uz Čaka ielas komunaļņiku arī tā kā ne. Tur atkal būtu jādzer bezgala daudz kaut kāda nejdzīgi rūgta vietējā alus un jārij vecā gāzes plīti uzceptas sierdeskarstmaizes ar kečupu. Jā, un vēl jāspēlē visu laiku nejdzīgākais ļaužu izgudrojums galda spēļu nozarē – zole. Vispār nav skaidrs, kāda velna pēc latvieši šito franču revelīta atraugu nodēvējuši par zoli. Īpaši tas spēja nokaitināt tad, kad tavas kurpes caurā zole lika par sevi manīt *tventīforseven*¹. Nu labi, ar korpēm gluži gulēt negāju, bet jaunas atļauties arī nevarēju. Kaut kādas plastmasas kedas Purvciema tirgū jau biju nopircis. Ar tām pat vietējie bomži apkārt nestaigāja.

¹ Divdesmit četras stundas septiņas dienas nedēļā. (*Angļu val.*)

Lai viss būtu vēl ļaunāk, vienā no klasiski idiotiskajām amerikāņu filmām biju pamanījis Denija De Vito sacīto, ka vīriešiem galvenais ir rūpēties par saviem apaviem un vēl vajag labu rokaspuļksteni. Tās esot divas lietas, ko sievietes neapzināti novērtējot visvairāk. Tāds es esmu. Man šitādas stulbības spēj ielipt galvā tā, it kā tās būtu sazin kādas Pitagora teorēmas. Lai gan, ja tā padomā, ar ko tad Pitagora teorēma ir mazāka stulbība, kas maisās pa galvu centrālajā laukumā, kur vieta būtu jāatvēl daudz jēdzīgākām domām?

Un viss šitais sviests vienam cilvēkam var riņķot pa galvu, brienot pa slapju, drēgnu vecpilsētas bruģi un jau piekto reizi nonākot pie tukšā Doma laukuma. Ar ko tieši cilvēks būtu tā saprāta pilnā būtne? Ar visu šo miskasti galvas vietā un spēju bezjēgā klist apkārt kā tāda ķēve aplokā?

– Čau, Šah!

Kaut kas tik vājprātīgs spēj izsist no jebkāda līdzsvara droši vien pat kosmosā. Drēgnā miera traucētājs izrādījās Pinkainais no trako deļotāju kompānijas. Viņi mēdza tādā histēriskā barā ievelties “Makšeina” un uzsākt vispārēju jautrību. Tas, protams, nebija slikti. Taču uzskriet virsū Pinkainajam šitādā neko nesološā nakts drēgnumā un klusumā bija kaut kas pavisam cits. Viņš turklāt bija no tiem megakaitinošajiem tipāžiem, kuriem vienmēr bija labs garastāvoklis. Ir tāda skaisti depresīva nakts, pretīgi smidzina auksts lietus, vecpilsēta ir iedarbinājusi visus savus nogalinošos vēja tuneļus, tevi nomoka totāla neziņa par tuvāko nākotni un vēl iesnas ar klepu bonusā, bet te tavā priekšā pa

taisno no Marsa ir nolaidies velns zina par ko starjoši smaidošs Pinkainais.

– Negribi uzvilkt?

Ar visām savām platgalu hipijbiksēm un puķaino kreklu, kura apakšējā un augšējā mala spraucās ārā no krietni nonēsātas, zaļģanas un pufīgas ziemas jakas, viņš, goda vārds, izskatījās vājprātīgs. Un tieši tas man viņā patika. Es tāds nekad nespētu būt. Man arī mati neauga tādi izspūruši pinkaini, bet gan kā bieza cepure, kas pēc izmazgāšanas ieņēma vistizlāko no visām iespējamām formām, lai ikviens varētu padomāt, ka esmu pavadījis sasodītu stundu pie spoguļa, lai uztaisītos par kaut kādu Žoržu Siksnu vai – vēl ļaunāk – Anatoliju, lai dievs nogrābstās, Gorbunovu. Pinkainajam bija totāli vienalga. Viņš staigāja izspūris un izskatījās stilīgāk par jebkuru sev apkārt. Un, protams, pīpēja zāli. Nebija jau neviena, kurš par to varētu aizrādīt, jo vecpilsēta bija tukšāka par tukšu. Un, cik zināms, arī nekādu lielā brāļa kameru kā ārzemēs uz katra stūra nebija. Dari, ko vēlies!

Bet zāli pīpēt es nu galīgi negribēju. Mana saskare ar to zaļo, kūpošo maitu nebija beigusies labi vēl pavisam nesen. Uz savu atbaidošā padomju garā izturēto Purvciema īres dzīvokli biju uzaicinājis ciemos bīstamu miksu no vecajiem Siguldas draugiem un viņu jauniešiem Cēsu paziņām. Tāds kā progresīvais, alternatīvais lauku supergrupējums lielpilsētā Rīgā, saproties. Tā, protams, bija totāla ironija, jo salīdzinājumā ar Siguldas vai Cēsu ārēm un tiešām itin progresīvajām izklaidēm Purvciems bija kaut kāds laikā iestrēdzis pakaļas

caurums, kāds pat Vonnegūtam nebija sapņos rādījies. Un tomēr es tur dzīvoju, jo studēju pēc skata sērkokciņ-fabriku atgādinošā LU fakultātē centrā pie dzelzceļa, bet savu dzīvokli tai tuvumā atļauties gluži nevarēju. Nācās vien progresīvajiem laukiem ripot ciemos uz Svampvilidžu.

Un lauki bija tik progresīvi, ka paķēra līdzī veselu tonnu tās zaļās, kūpināmās maitas. Es savukārt biju tik attapīgs, ka iegriezu savā mūzikas centrā *Underworld* singlu “*Born Slippy*”, kas loģiski signalizēja par narkomānfilmas “*Trainspotting*” cienīgu auru. To sasodīto singlu biju nopircis Baronielas “Dailes” veikalā par kosmisku summu – sešiem latiem. Viens tā sauktais pirātdisks “Latgalītē” maksāja divarpus latus, bet es biju sadomājis, ka būšu baigi smalkais džeks un iegādāšos oriģinālo “*Born Slippy*” CD singlu. Biezos cieta papīra vākos un dubulto – katrā diskā pa trim skaņdarbiem.

Tālāk par pirmo disku tajā Purvciema ballītē gan netikām. Uzliku uz *repeat*¹ to visistāko un attiecīgi arī īsāko dziesmas versiju no filmas, kas nodēvēta īpaši idiotiski par kaut kādu *.NXXX*, un ķērāties pie pīpēšanas. Turpmākais bija fragmentāri. Atceros, ka gāju uz savu miniatūro tualeti vemt, apkārtējiem uzmundriņoši sitot man uz pleca un ārprātīgi mierinoši sakot, ka tā jau ir visiem, ne tikai man. Vēl atceros, ka mētājos kaut kur starp padomju laika paklāju un vēl padomiskāka paskata klubkrēslu. Un tad – rītu, kad vājprātīgos desmitos beidzot izslēdzu dārdošo “*Born Slippy*”, kas

¹ Atkārtot. (*Angļu val.*)

*Viens rītā un dienā.
Ar mūziku, dzeju, šahu un vīnu.
Ar domām, kas galvā bez mitas lien.
Un pasaule, izrādās, neskrien, neaizmūk.
Sev apkārt pati vien lokās.
Kas zina, cik daudz vēl atlicis?
Kurš teicis, ka kaut kur ir jāpaspēj?
Varbūt jau esi paspējis, mieru atradis.
Nejūtos vecs, bet iekšēji mierīgs.
Tas tīkamu liegumu dod
Un spēju ar sevi sadzīvot.*